

بزم وقور آلمزم شرف و یرن بو حیاته
یریوزینک آلتونلری، اینجیلری، هیس قدا...

سلام سکا، آی دولتی، غازی عثمان!
سلام سکا، آی تاگرینک عزیز قولو!
سلام سکا، آی محترم، یوجه سلطان!
سلام سکا، آی تورکلکک داهی اوغلو!

گونلر، آیلر پارلادقجه آل بایراغک
نورلر صاچین، قارارما-ین.

بزدن سنک بیراقدیغک شو وطنه
بر عثمانلی وجدانیله یوز بیک منت؛
بزدن سنک بیراقدیغک خاندانه
براصیل تورک یوره کیله جاندن حرمت...

محمد امین

اقتصاد

بزده کویلینک بورجی [۱]

اعتبار زراعی

بزده کویلینک بورجلی اولسنی فوق العاده برشی کبی تلقی ایتما ملی . کویلی
ایچون بورجلی اولق اسکیدر، عمومیدر؛ روش تاریخی ومدنی یه باقیلیر ایسه،
بورجلانق کوندن کونه - مقداراً ونسبه - متزاید ومتعددر. انکلیر کویلیسی
بورجسز یاشایه ماز؛ فرانسز کویلیسی بورجلیدر؛ آلمان کویلیسی، مجار،
رومن کویلیسی ایشلرینی آنجق بورج ایله یولنه قویه بیلمکدهدر. بو حاله

کوره ، تورک کویلیسنک بورجلی اولوشی قدر طبیعی نه تصور اوله بیلیر .
 یر یوزنده کویلینک بورجسز اوله میه جغنی قبول ایتک لازمدر . چونکه ،
 یر یوزنده زمان تاریخیده کویلیسی بورجسز اولان ملت کوریله مامشدر ؛ بوکون
 بورجسز کویلی کوستریملک ممکن اولمیدنی کی ، یارین ینه کوستریله میه جکدر .
 بو ماده حقنده قناعت حصوله کتیرمک ایچون ؛ براز اسکی تاریخلری
 قاریشدر مق کافیدر ؛ بالخاصه ، اسکی دولترک اسباب انحطاطنی شرح ایدن
 فصللر کوزدن کچیریلیدر . یونان کویلیسنک جوق بورجلانمش اولدینی ، روماده
 اراضی اصحابنک دیون ثقیله آلتنده قالدینی کوریلیر ؛ آنوریلر ایله عجم دورلری
 کویلیسنک ، رنجبرینک تحمیلکداز بورجلری ، عرب قطعاننده مکه ، مدینه
 کویلیلرینک ثقلت دینلری سوزشلی لسانلر ایله تصویر اولنمقدهدر . شرقده
 وغربده انحطاط دورلرینه یاقین ، کویلیلرک بوغاز طویوره میه جق درجهده
 حصه انتفاع آلق صورتیه ، جانی ماکنه لرکی چالشمقده اولدقلری تاریخی بزه
 حکایه ایدیور . بوندن چیقاریله جق نتیجه آچقدیر :

بورجک وجود وعدم وجوددن زیاده شکلندن ، مقدارندن ، اصول تحقق
 وازاله سندن قورقق لازمدر . دینک شکلی ، مقداری درجه مدنیت ملییه
 موافق ، مستقرضک قابلیت اتماریه سی کافی ایسه ، تشکیلات اقتصادی یولنده بولنوب
 عزیمکار ، غیور و فعال مستقرضلر قارشوسنده احتیاطکار ، ناموسلی ، انصافی مقرضین
 اخذ موقع ایتمکده ایسه ، بورج آلینیر ، ویریلیر . اعتبار ماکنه سی . موازنه
 و آهنگ ایله متصل ایشلر ، طوریر ؛ هیچ بر طرف ایچون بوندن بر یقیم
 حاصل اولماز .

حیات بشرک اتباع ایتدیکی ضرورتلردن بری ده مادامکه کویلینک بورجیدر ؛
 مطلق - حال موازنهده - موجب سعادت اولمق ایجاب ایدر . نته کیم ، رفاهی
 آرتان آوروپالی کویلینک مادیاً بورجی یوکسللیور . بو بورج رفاه ایله آهنگدار
 ایدیله بیللیور .

اوروپاده اون سکزنجی عصر کویلیسنه نظراً ، اون طقوزنجی عصر

(۱) غایت مهم اولان بو مقاله نك فوق العاده بر دقتله اوقونماسنی قاره لر یزدن
 بالخاصه تمنی ایدرز . - ت . ی .

کویلیسی اوج درت دفعه فضله بورجلیدر . یکرمنجی عصرک کویلیسی ده البته
براز دها بورجلانه جقدر . زمانمز «بورج عصری» ، باشقه آدمک پاره سنی
قوللامق دوریدر .

مشئ تاریخی به نظراً آکلیورزکه ، بزم کویلیمزک بوکونکی بورجنه نظراً ،
یارینکی بورجی بر قاچ مثلی اولمق لازمدر . بو حالده ، حل ایتک مجبوریتنه
اولدیغمز مسئله : عثمانلی کویلیسی بوکونکی « ثقلت دینی » حیات اقتصادی سیله
آهنگدار ایده بیلیورمی ؟ بوکونکی بورجی اونی ازمیور ، طاقتی بتیرمیورمی ؟
صکره ، کویلیمزک بورجی یاقینلرده بر قاچ کره دها آرته جق اولور ایسه ،
کویلیمزک حالی نه اوله جق ؟ تورک کویلیسنه موجب سعادت اوله جق صورتده
بو بر قاچ کره آرتان بورجی خفیف طوتدیرمه نک یولی نه در ؟ نصل برمانیوه له
قوللامق کی ، عالمک سرمایه سندن بزده ده کویلی متمادیاً کال امنیت وسه ولته استفاده
ایده بیلسین ؟

ایکی عالم اعتبار !

بورج دیمک اعتبار دیمکدر . بری کویلی به امنیت ایدیور ، اعتبار کوستریور ،
پاره سنی قوللامق ایچون ویریور : کویلی ده بورجلی اولویور .
زمانمز مقتصدلری غرض وشکل استقراضه ، مقصد و طرز اقراضه کورده ،
اعتبار زراعی بی ایکی عالمه آیرمقده درلر . بری اسکی عالم در ؛ « فائضی بیک »
دوری عنوانی آله بیلیر . مراجه جی ، محترک ، فائضی نامنده بولنانلر بو عالمده
مقرضدرلر . دیکری یکی عالم اعتباردر . بوکا « بانفهمیلور » دیمک ممکندر .
بوراده مقرضلر چوق دفعه شخصیت عادییه غیر مالک اولور . مستقرض هرا یکی
عالمده عینی کویلی ، فقیر ، کوچک مستحصل دکلدر . برنجی عالمده : فقیر ،
عاجز ، جاهل مستحصل زراعی ونادراً بجرکلی ، عقلایی رنجبر ، ایکنجی عالمده
کافه ارباب زراعت مستقرض اولور . الک کوچک رنجبردن الکنکین ، فعال مقتدر
چیفیچیلره قدر ! بوا یکی عالمک خصائص اخلاقیه ، روحیه سی . تمایلات شخصیه سی
اولدجه متفاوتدر ؛ « ایکی عالم اعتبار » تقسیمنه سبیت ویرن اساس ده بو
تفاوتلردن عبارتدر .

بو ایکی عالمی اینی آکلامق ایچون ، بورجک حصول، سبیلرینی بزم
کویلیدن صورمغه باشلایم :

— نه ایچون بورج ایدیورسک ؟

(۱ —) فناهوالر اولدی ؛ اکهمدک ؛ اکدک ، جورودی ... سیلر ، چکرکلر
محصولاتمیزی کوتوردی ... قوراقلق بزی قاصدی ، قاووردی .

(۲ —) کویده فناقلر اولدی ؛ اشقیا تورمادی ؛ حربلر اولدی ، قاریشقلقلر
قورقور ، غصب و مصادره لر بزی بیتیردی .

(۳ —) رنجبرلکه باشلامق ایستیورز .

بو اوچ حالده ، کویلنک الیم محصول یوق ؛ دیمک ، کویلییه ، اوله ،
بوغازینی طویورمسی ، یاشامسی ؛ ثانیاً ایلریم تارلاسی تکرار سورمسی ،
اکوب ، ییچمسی ؛ جفتجیلکه شیمدی باشلاتیور ایسه ، اراضی ، حیوان
وسائر تدارک اتمسی لازمدر . اعتباره « مبالی » ایچون ، اولوم ایله جاریشمق
ایچون کویلی محتاجدر . « ازاله » عدم ، مقصدیله پایلان استقراضلرده کی کویلینک
وضعیت روحیه ، و اخلاقیه سنی دوشونملی ؛ بو مقصد ایچون نه لره راضی اوله
بیله جکنی اونوتماولی !

اک ضعیف و عاجز موقعده بولان ، محترکرل طرفندن اک قولای وبی
انصافانه سید ایدیلن مستقرضلر بالطبع بولردر .

اسکی عالمک بورجلی کویلیسی بوندن صکره بزم دیورکه :

(۱ —) حیوانلر خسته لاندی . . محصولات آرزویه موافق ، احتیاجه کافی
درجهده یتشمیدی . آوادانلقلرم قیریلدی ، بوزولدی .

(۲ —) چولوق چوجفمندن بعضیاری ایشدن قالدی ؛ خسته لقلر مصرفیزی
آرتدیردی ؛ یاخود ، ایشلرمنزک کری قالمسینه سپیت ویردی .

بو حالده ، چیفتجی تخملمه محتاجدر . آلات و ادواتی اکاله ، خسته اولان
افراد عالمه سی یرینه باشقلرینی استخدامیه مجبوردر ؛ « ازاله » نقصانه « ایدم » جکدر .
بو مقصد ایله اعتباره مراجعت ایدن کویلی برازدها قوی موقعده ایسه ده ، اسکی
عالم اعتبارک ماهر و جبار اولان « مبار » لری قارشوسنده ینه فوق العاده فنا
وضعیتده در .

« ازاله عدم » ، « ازاله نقصان » بورجلرندن صکره ، « ازاره خمار » بورجلری ناميله عثمانلی چيفتچيسیده دیگر بر نوع دین دها واردر :

(۱) سنت دوکونی مصرفلری ، قیز - اوغلان ولیمه لری ، بایرام ، سیران و دیگر بر طاقم مراسم - که نیم دینی قوتی حائزدر ، - کویلی ایچون محترکله کیتمه چوق دفعه سائقدر .

(۲) اداره سزلکلرک ، مسافر طویورمه نك ، ضیافت یایمه لرك ، فنا حسابلرک وبالطبع فنا اعتیادلرک محصولی اولان جریحه لر بعضاً صراف کیسه سندن کلن پاره ایله تأدیه و تصفیه ایدیلیر .

کویلی یی بورجلاندیران اک اسکی سیبیلر ، اک عمومی و بزده اک دائمی ، اک آز متحول و متکامل عامللر بونلردن عبارتدر . بو مؤثرلر سوقيله آچیلان کیسه لرده آنه جق پاره سهولتله کری دوزر ، یرینه ویریلیرمی ؟ اعتبارک ماهیت سائقه سنه کوره ، نتیجه دن شبهه ایتک قابلدیر . بو مقصدلر ایله یاییلان اعتبار ، مستقرضلرک طبیعی اوله رق ییقیمی ، - هله دقتسزلق و مقرض طرفندن جبارلق کوستریلیرسه - محوی مستلزم اولور . کویلینک حیاتی بوراده پاچاوره کبی سور وکلنیر . ذاتاً ، معنای اقتصادیسیله اعتبار زراعی ایچنه کویلینک بونوع بورجلرینی احتیاطله آلق اقتضا ایدر .

شیعدی اعتبار زراعی یه لایق اولان و باشقه بر عالمک مستقرضی اولمق نامزدلکنی کوسترن « کویلی » یی تصویر ایتک لازمدر ، اودیورکه :

(۱) - یکی اراضی آجق ، موجود قطعائی آر تدر مق ایستیورم ؛ پاره یه محتاجم .

(۲) غیر منبت اراضی مدن به ضیاری نمونه اوله رق انبات ایدیلدی ؛ دیگر لرینی ده اصلاح ، قوه انباتیه لرینی تزئید ایتک آرزو سنده ایم ؛ فقط ، نقده لزوم وار .

(۳) ای تخم جللی ، حیوان اشتراسی ، ما کنه تدارکی ، فضله عمله استخدامی و محصولاتک حیوانات ایله برابر سیغورطیه وضعی فائده لی اوله جق ؛ آه ، پاره اولسه !

(۴) هرشی یولنده کیدیور . اداره اقتصادی زراعیه می دها منتظم بر

ما کنه حاله قویق ، محصولاته ده یوکسک فیثات تأمین ایلک ، ده سرب
 نقلیات و سائر یایق ، ده ای صورتده و محانده صاتمق قابل ، فقط پاره یتشمیور .
 ایشه ، براز زنکینجه ، حال و وضعیتی انتظامده کیدن چیفتجینت هر طرفده
 کوردیکی « سرمایه » نقصاتی اکمال ایچون حس ایتدیکی احتیاج اعتبار بودر .
 بو کویلینک فرضی : یاغایه بیلیمک ، حیاتی سور و کله مک ، ازاله خار
 ایتک ایچون « مقرر » کیسه سنه مراجعت دکدر . استحصالی آرتدیرمق
 سایه سنده قازانجی مقدار آتزیید ، نسبت تمتعی تشدید و کندیسنه فضله
 تمتعات حصوله خدمت ایدن مقرردهده بو « فضله » تمتع ایله « متناسب » جزئی بر
 فرق اعطا و خدمته ، یاردیمه مکافات ترتیب ایلکدر .

بوراده مستقرضک موقع اقتصادی و روحیسی بسبتون باشقه اولق لازم
 کلیر . « باشقه جیلق » علمک اک جوق مستقرضاری بو زمره دندر . مع مافیه ،
 یکی علمک مقررضاری اولان باشقه لر ، ضعیف ، جیلز مستقرضارده عیناً زنکین ،
 توانا ، ایلری یه کیتیمک آتشی ایله یانان مستقرضار کی معامله ایتیمکده و بویکی
 زمره مستقرضایی بر برلرندن - مراحجه جیلر کی - آیر مامقده درلر . محسکرلر ،
 ایلری یه کیده جک ، قازانه جق مستقرضاردن قچارلر ، ضعیفلری یا قلامغه
 چالیشیرلر .

ایکی علمی ای آکلامق ایچون مستقرضارک موقعندن صکره مقررضارکده
 موقعی بیلیمک لازم در .

زده مقررضارده : نه ایچون کویلی یه بورج ویریورسکز ؟ سؤالی صوربله ،
 بربرندن آیری ایکی ، حتی اوج نوع جواب آلییر :

(۱) کویک آغاسی ، باشاسی ، بکی بولونمشز ، مللز ، ملکمز وار ،
 حیوانمز ، محصولمز بول . مرحمت و شفقت حتی ، بزی کویلی یه یاردیم ایتیمک
 ایچون سوق ایدیور . اونک ایچون ، محتاج کویلی یه حیوان ویریز ، تقسیط
 ایله بدلی یواش یواش آلیرز ؛ تخم و بریز ، مثل مضاعفی مال حلالندن
 اوله رق ایرته سی سنه آلیرز . بو بزم اصولزدر ؛ حیثیمزه ، شرفزه یا قیشیر .
 فائض جیلکی کندیمزه صنعت ایتماشز ، آخالق ، بکک ایتیمکده یز .

(۲) اعتبار بر صنعتدر ؛ بو صنعتی اجرا ایدرك، حیاتی قازانیرم؛ مادامکه ، مستقرض چالیشهرق ، فازاناجق ؛ بکا بر حصه ویریر. بن دها آز امك صرفیه رنجبر قدر موقت اولورم .

(۳) الك چوق فائض ویرن وفائض تحصیل اعتباریه ، الك یموشاق و اوو یصال اولان مشتری کویلیدر: آغیر فائض آلیرم ؛ ایی تأمیناته مالک اولورم . کویله قوریلان فائض کینکاهنده صیدایدیه جک کویلی قدر طاتلی مخلوق تصور ایدیه من. برنجی صنفه منسوب فائضجیلر توره دی ، زادکان ، متعلبه ، واغنیبای زماندر . بونلرک جوغی مسلماندر . صرف تورك نسلدن اولانلری ده وارددر . فقط تحقیقاتمه نظراً ، بونلرک عددلری آزامقده در .

ایکنجی و اوچنجی صنفه منسوب اولانلرک ایچنده اسلام اندردر ؛ روم المینک ادرنه ولایتیه آنجق ساحلی بعض ولایتارنده موسویلر ، آناطولینک جهت غربیه سنده اکثریتله ، جهت وسطیه و شمالیه سنده کذلک اکثریته یاقین بر مقدار ایله روملر فائضجیلک ایتمکده درلر . آناطولینک ولایات وسطیه و شرقیه سنده ارمنیلر فائضجیلکده برنجی درجه یی اشغال ایدرلر ؛ بونلرک مقداری متمادیاً آرتمقده ، فائضجیلک تشکیلاتی ارمنی عانده یکی یکی ترقیلر کوستریمکده در .

ایکی عالمک مقرضلرندن صکره ، کویلییه اعتبار ایدن یکی عالمک مقرضلرینه کلنجه : بونلرک مقصدلرینی ، وضعیتلرینی اساس ماده اعتباریه ایکی کلمه ده خلاصه وافاده ایتک ممکندر :

نقد پیاسه سنک مساعده ایتدیکی درجه ده اوجوز باره تدارک و چیفتچییه - موقع اجتماعی ، جهاتی ، سریع و آنی ضرورتی ، اقتصادی قابلیتسرلکی کبی احوالندن غیر مشروع صورتده استفاده یی رد و استحقاق ایدرك - اطراد قانونی دائره سنده اقراض ایلمکدر .

مملکت مزده موجود اولان بر دولت مؤسسه سی (زراعت بانکه سی) ندن ماعدا ، سوریه ده بعض موسوی بانکلری ، از میرده بعض روم - یونان بانکلری ، آسینه ، حلب ایله بغداد تیمور یولی کذرکاهنده بعض آلمان مؤسسات تجاریه

و مالیه سی طرفدن واقع اولان اقراضات وارمنیلر ایله اجانب مؤسسات اعتباریه سی طرفدن شوراده بوراده اراضیه وارباب زراعته کوستریلن تسهیلات اعتباریه ، برطرز انتظام و اطراده مالکدر ؛ و یکی عالمک اعتبار زراعیسی میانه داخلدر . معامله لری واضح ، مقاصد تجاریه لری علی الا کثر معین ، طرز اقراض لری ، فائض لری شکل مطرده جاری اولدیغندن ، بو مؤسساتی آیری مطالعه ایتمک ، فائض جیلکی بونلردن آیرمق لازمدر .

بیتدی

م . زهردی

تورک ادبیاتی تاریخی

دوقوزنجی و اوونجی عصرلرده کی

چغتای شاعر لری

۱

« نوائی » ده اول

تورک ادبیاتی تاریخنک اک مظلم و تدقیق اک مشکل شعبه لرندن بری ، هیچ شبهه یوق که چغتای ادبیاتیدر . بالخاصه نوائی به تقدم ایدن دوقوزنجی عصر شاعر لری حقنده بوکون المزدده موجود وثیقه لر فوق العاده نادر اولمقله برابر بزم نقطه نظر مزه کوره پک آرشایان استفاده درلر . « میرخواند » ک روضه الصفاسنده ، جامی نک « بهارستان » نده ، دولتشاه تذکره سنده ، « تحفه سامی » ده ، « آتشکده » ده ، ینه جامی نک « نفحات الانس » یله سلطان حسینک « مجالس العشاق » نده حیات و اثر لری موضوع بحث ایدیلن ادبا و متصوفین اک زیاده عجم تاریخ ادبیاتنه عائد سیالدر . اولردن بر چوغنک نسلاً تورک اولدینی محقق اولمقله برابر ، تورکجه اثر لر وجوده کتیردکلرینه دأثر تاریخی هیچ بر قیده تصادف ایدم یورز . یوقاریده اسملرینی صایدیغمز مؤلفر ، موضوع بحث ایتدکلری شخصیتک تورکجه یازوب یازمادیغنی قید ایتمکده بیله او قدر اهمالکار .